

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟΝ Φ.Ε.Φ.Π. ΚΑΙ ΤΟΥ
ΜΕΣΟΥ ΚΑΘΑΡΟΥ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΚΟΣΑΕΤΙΑ 1973-1993

Υπό

Σ. Χ. Χατζηδήμα

Abstract

The objective of this paper is to present the changes in the Disposable Income of taxpayers in Greece by occupational group over the period 1973-1993, as well as their tax shares as a percentage in their personal income. The results of these estimates indicate the impact of the tax policy followed by the governments and the effect of changes in the economic conditions during the time period under consideration. (JEL classification: H21)

1. Εισαγωγή - Παραδοχές

Η εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης των ατόμων μιας κοινωνίας έχει απασχολήσει πολλές φορές τους οικονομολόγους, ιδιαίτερα εκείνους οι οποίοι ασχολούνται με θέματα αναδιανεμητικής πολιτικής. Σχετικά με τη φορολογική επιβάρυνση των ατόμων από το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων έχουν εκπονηθεί αρκετές εργασίες σε παγκόσμιο επίπεδο¹. Πολλές από αυτές ασχολούνται με τη διαμόρφωση μιας κλίμακας φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων που να επιτυγχάνει άριστη κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ των μελών της κοινωνίας².

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να παρουσιάσει τη διαχρονική εξέλιξη του μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος των φορολογουμένων στην Ελλάδα, καθώς και τη μέση φορολογική τους επιβάρυνση από το Φ.Ε.Φ.Π. ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος τους κατά κατηγορία επαγγέλματος μέσα στην εικοσαετία 1973-1993. Τα χρησιμοποιηθέντα στοιχεία προέρχονται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.)³ και το Κέντρο Πληρο-

φορικής του Υπουργείου Οικονομικών (ΚΕ.Π.Υ.Ο.)· Πρέπει να σημειωθεί ότι με την παρούσα εργασία δεν επιχειρείται η εξέταση της αποτελεσματικότητας του Φ.Ε.Φ.Π. ως δημοσιονομικού μέσου επί της αναδιανομής του εισοδήματος, όπως αυτή προκύπτει από τη διαχρονική εξέλιξη του μέσου καθαρού διαθεσίμου εισοδήματος των φορολογουμένων. Κύριο στόχο της εργασίας αυτής αποτελεί μία συνοπτική παρουσίαση της διαχρονικής εξέλιξης των μεγεθών αυτών και μία απλή σύγκριση μεταξύ τους, χωρίς να ξεετάζεται ο βαθμός επίδρασης του Φ.Ε.Φ.Π. επί του καθαρού διαθεσίμου εισοδήματος των φορολογουμένων.

Κατά τον υπολογισμό των μεγεθών ως αριθμός των φορολογουμένων λαμβάνεται ο αριθμός των φορολογικών δηλώσεων σε οικογενειακό επίπεδο που υποβλήθηκαν για Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Π.)⁴. Επίσης, το δηλωθέν εισόδημα περιλαμβάνει το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του υπόχρεου και της συζύγου από όλες τις πηγές προέλευσης του εισοδήματος. Συνεπώς, το μέσο εισόδημα δηλώνει την αναλογία του οικογενειακού δηλωθέντος εισοδήματος ανά φορολογούμενο (υπόχρεο και σύζυγο). Ο συνολικός φόρος αναφέρεται στο φόρο που προκύπτει από την κλίμακα προσαυξημένος κατά τυχόν συμπληρωματικό φόρο, ενώ ο μέσος φόρος δηλώνει την αναλογία του συνολικού φόρου ανά φορολογούμενο (υπόχρεο και σύζυγο).

Θα παρουσιάσουμε πρώτα μία διαχρονική εξέλιξη των μεγεθών αυτών που αναφέρεται στο σύνολο των ομάδων επαγγελματιών και έπειτα θα αναλύσουμε τις αντίστοιχες διαχρονικές εξελίξεις κάθε κατηγορίας επαγγέλματος. Τέλος, ακολουθούν συγκρίσεις και συμπεράσματα σχετικά με την προηγηθείσα ανάλυση.

2. Διαχρονική εξέλιξη της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος, και του μέσου καθαρού διαθεσίμου εισοδήματος των φορολογουμένων

Η παρουσίαση της διαχρονικής εξέλιξης της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος των φορολογουμένων παρέχεται από τον Πίνακα 1. Εξετάζοντας το Σύνολο των Φορολογουμένων είναι φανερό ότι η *μέση φορολογική επιβάρυνση* μειώθηκε μεταξύ του 1975 και 1977 στο 3% έναντι του 8% που ήταν το 1974. Αντίθετα, κατά την περίοδο 1977-1985 αυξήθηκε σημαντικά από 3% στο 12%. Κατά την περίοδο 1989-1992 παρουσίασε ελαφρά μείωση από 11% σε 9%, με ακόμη μεγαλύτερη μείωση στο 4% κατά το οικονομικό έτος 1993.

Το μέσο διαθέσιμο εισόδημα παρουσίασε διαχρονικά ακριβώς αντίθετη ποσοστιαία μεταβολή με εκείνη της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης. Η εξαγωγή όμως συμπερασμάτων σχετικά με τη διαχρονική εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος των φορολογούμενων θα πρέπει να βασιστεί σε μεγέθη που αναφέρονται στο *μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα* σε τιμές 1993, λαμβάνοντας με τον τρόπο αυτό υπόψη και τα αντίστοιχα μεγέθη του πληθωρισμού κατά την υπό εξέταση εικοσαετία. Η διαχρονική εξέλιξη του μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος για την εικοσαετία 1973-1993, αναφερόμενη στο σύνολο των ομάδων επαγγελματιών, παρέχεται από τον Πίνακα 2 και το Διάγραμμα. Παρατηρούμε ότι το μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε σημαντικά μεταξύ 1975 και 1978, ακολούθησε μία φθίνουσα τάση μέχρι το 1981 με την μεγαλύτερη μείωση μεταξύ 1980 και 1981. Από το 1981 μέχρι και το 1993 δεν παρατηρήθηκαν μεγάλες διακυμάνσεις στο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα των φορολογουμένων εξετάζοντας το σύνολο των ομάδων επαγγελματιών.

Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε με την παρουσίαση της διαχρονικής εξέλιξης των αντιστοιχών μεγεθών κατά κατηγορία επαγγέλματος. Η πρώτη κατηγορία επαγγέλματος που εξετάζεται είναι οι Εισοδηματίες. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, η συμμετοχή της *μέσης φορολογικής επιβάρυνσης* των εισοδηματιών σε σχέση με το μέσο εισόδημα τους δεν παρουσίασε σημαντικές διακυμάνσεις μέσα στην εικοσαετία 1973-1993, με εξαίρεση το οικονομικό έτος 1974 όπου αυξήθηκε στο 14% έναντι 11% κατά το 1973, αλλά μειώθηκε πάλι στο 10% το επόμενο οικονομικό έτος (1975). Μείωση επίσης εμφανίστηκε στο 10% κατά την τριετία 1989-1991 από 13% που ίσχυε για το 1988, μικρή αύξηση το 1992 στο 12% και σημαντική μείωση στο 6% κατά το 1993.

Στον Πίνακα 2 και το Διάγραμμα παρουσιάζεται η διαχρονική μεταβολή του *μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος* της κατηγορίας των εισοδηματιών για την εικοσαετία 1973-1993. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση της εξέλιξης αυτής του μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος των εισοδηματιών σε σχέση με την αντίστοιχη εξέλιξη του συνόλου των ομάδων επαγγελματιών (βλ. Διάγραμμα). Παρατηρούμε ότι το μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα των εισοδηματιών γενικά παρουσίασε πτωτική τάση μέσα στην εικοσαετία 1973-1993, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, όπου και πάλι η αύξηση δεν ήταν σημαντική. Από το 1974 έως το 1978, περίοδο κατά την οποία το μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα του συνόλου των ομάδων επαγγελματιών αυξήθηκε σημαντικά, το μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα των εισοδηματιών δεν παρουσίασε σημαντικές μεταβολές, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι κάποιες άλλες κατηγορίες επαγγελματιών ευνοήθηκαν κατά την περίοδο αυτή. Από το 1978 και έπειτα ακολούθησε πτωτική τάση με μικρότερες διακυμάνσεις από το 1982 και πέρα.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε την κατηγορία Εμπόρων, Βιομηχάνων, Βιοτεχνών και Επιτηδευματιών. Οι αντίστοιχες πληροφορίες παρέχονται από τους Πίνακες 1 και 2 και το Διάγραμμα. Παρατηρούμε ότι η *μέση φορολογική επιβάρυνση* της κατηγορίας αυτής ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος αυξήθηκε σημαντικά το 1974 έναντι του προηγούμενου έτους από 7% σε 9%, διατηρήθηκε στο επίπεδο αυτό με περαιτέρω αύξηση στο 12% από το 1979 έως το 1986 και ακόμη μεγαλύτερη αύξηση στο 14% για τα έτη 1987 και 1988. Από το 1989 έως το 1992 μειώθηκε στα προηγούμενα επίπεδα, ιδιαίτερα σημαντική μείωση υπέστη το 1993 οπότε έπεσε στο 5%.

Οι μεταβολές στο *μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα* της κατηγορίας αυτής (Διάγραμμα) είναι παρόμοιες με εκείνες της κατηγορίας των εισοδηματιών, με εξαίρεση το οικονομικό έτος 1985 όπου φθάνει στο χαμηλότερο επίπεδο για να ανέλθει σημαντικά το επόμενο έτος (1986).

Η επόμενη κατηγορία που εξετάζεται είναι εκείνη που περιλαμβάνει τους Γεωργούς, Κτηνοτρόφους, Αλιείς και Εκμεταλλευτές Δασών. Οι αντίστοιχες πληροφορίες παρέχονται από τους Πίνακες 1 και 2 και το Διάγραμμα. Για την κατηγορία αυτή δεν παρατηρούνται διαχρονικά σημαντικές διακυμάνσεις στο ποσοστό της *μέσης φορολογικής επιβάρυνσης* ως προς το μέσο εισόδημα. Εξαίρεση παρουσιάζουν τα οικονομικά έτη 1979 και 1980, όπου το ποσοστό αυξάνεται σημαντικά από 7% σε 10% για να επανέλθει και πάλι στο προηγούμενο επίπεδο μέχρι το 1988. Σημαντική επίσης είναι και η μείωση που παρατηρήθηκε κατά την περίοδο 1989-1993, οπότε περιορίστηκε στο 3%-4%.

Στο Διάγραμμα εμφανίζεται η διαχρονική μεταβολή του *καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος* της κατηγορίας των γεωργών, κτηνοτρόφων, αλιέων και εκμεταλλευτών δασών. Παρατηρούμε ότι μέχρι το 1978 δεν υπήρξαν σημαντικές διακυμάνσεις. Από το 1979 όμως μέχρι το 1982 μειώθηκε σημαντικά, παρόμοια τάση με εκείνη του συνόλου των ομάδων επαγγελματιών. Στο Διάγραμμα παρατηρούμε ότι η κατηγορία αυτή δεν ανήκει σε εκείνες που παρουσίασαν αυξητική τάση κατά την περίοδο 1974-1978, ενώ από το 1988 και έπειτα παρουσίασε σχετική αύξηση στο μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα συγκριτικά με το σύνολο των ομάδων επαγγελματιών.

Η κατηγορία των Μισθωτών δεν εμφανίζει σημαντικές διαφορές στη *μέση φορολογική επιβάρυνση* ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος μέχρι και το 1979, όπως φαίνεται στον Πίνακα 1. Από το 1980 και έπειτα η μέση φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών ως ποσοστό του μέσου εισοδήματός τους κυ-

μάνθηκε σε σχετικά υψηλότερο επίπεδο και μειώθηκε απότομα το 1993 σε ποσοστό 4%, έναντι του 8% που ίσχυε το προηγούμενο οικονομικό έτος.

Στον Πίνακα 2 και το Διάγραμμα εμφανίζεται η εξέλιξη του *μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος* της κατηγορίας των μισθωτών κατά την περίοδο 1973-1993. Κατά την περίοδο 1974-1978 παρουσιάστηκε αυξητική τάση, ενώ από το 1979 και έπειτα το μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα των μισθωτών βαίνει διαρκώς μειούμενο με εξαίρεση τα έτη 1983 και 1989 που παρουσίασε σχετική αύξηση.

Οι Ελεύθεροι Επαγγελματίες γενικά καταβάλλουν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματος τους για τον Φ.Ε.Φ.Π. σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες φορολογουμένων. Το μέσο εισόδημα των ελευθέρων επαγγελματιών είναι συγκριτικά μεγαλύτερο του μέσου εισοδήματος των άλλων κατηγοριών και συνεπώς, δοθείσας της προοδευτικότητας του Φ.Ε.Φ.Π., η *μέση φορολογική τους επιβάρυνση* ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος τους είναι μεγαλύτερη σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες φορολογουμένων. Στον Πίνακα 1 παρατηρούμε ότι από το 1977 έως το 1988 παρουσιάστηκε σχετική αύξηση της συμμετοχής των ελευθέρων επαγγελματιών στα φορολογικά έσοδα του Κράτους σε σχέση με τα εισοδήματά τους. Το 1989 μειώθηκε σημαντικά από 17% σε 14% για να αυξηθεί βαθμιαία κατά την επόμενη τριετία στο 17% για το 1992 και τέλος να μειωθεί απότομα το 1993 στο 8%.

Το *μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα* των ελευθέρων επαγγελματιών δεν παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2 και το Διάγραμμα, με εξαίρεση το 1974 όπου μειώθηκε σημαντικά και την χρονική περίοδο 1978-1983 όπου βαίνει διαρκώς μειούμενο, με μικρότερες διακυμάνσεις από το 1983 και έπειτα.

Τέλος, θα εξετάσουμε την κατηγορία των *Συνταξιούχων*. Στον Πίνακα 1 παρατηρούμε ότι η *μέση φορολογική επιβάρυνση* των συνταξιούχων ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος τους αυξήθηκε κατά την περίοδο 1976-1984 και έφθασε στο μεγαλύτερο ποσοστό 13% το 1985. Από το 1986 και έπειτα βαίνει φθίνουσα για να μειωθεί απότομα το 1993 από 8% σε 4%.

Η διαχρονική μεταβολή στο *μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα* των συνταξιούχων παρουσιάζει ομοιότητες με εκείνη των μισθωτών (Πίνακας 2 και Διάγραμμα). Κατά την περίοδο 1974-1978 υπήρξε αύξουσα τάση του μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ από το 1979 και έπειτα παρατηρείται φθίνουσα τάση με εξαίρεση τα έτη 1983 και 1989 που παρουσιάστηκε σχετική αύξηση.

3. Συμπεράσματα

Στον Πίνακα 2, όπου εμφανίζεται η διαχρονική εξέλιξη του μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος των φορολογουμένων κατά την εικοσαετία 1973-1993, είναι φανερό ότι η κατηγορία των Ελευθέρων Επαγγελματιών παρουσίασε γενικά υψηλότερο μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες επαγγελματιών. Ακολουθούν οι κατηγορίες των Μισθωτών, Συνταξιούχων, Εμπόρων - Βιομηχάνων - Βιοτεχνών - Επιτηδευματιών, Εισοδηματιών και τέλος η κατηγορία των Γεωργών - Κτηνοτρόφων - Αλιέων - Εκμεταλλευτών Δασών.

Στον Πίνακα 1, όπου παρέχονται τα αντίστοιχα ποσοστά της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως προς το μέσο εισόδημα των φορολογουμένων κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο, φαίνεται ότι και πάλι η κατηγορία των Ελευθέρων Επαγγελματιών παρουσίασε γενικά τα μεγαλύτερα ποσοστά σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες επαγγελματιών. Αυτό είναι προφανώς αποτέλεσμα της προοδευτικής φορολογίας που εφαρμόζεται για τον Φ.Ε.Φ.Π. στην Ελλάδα.

Ακολουθούν οι κατηγορίες των Εισοδηματιών και Εμπόρων-Βιομηχάνων-Βιοτεχνών-Επιτηδευματιών, οι οποίες παρουσιάζουν παρόμοια εικόνα με εκείνη του Πίνακα 2, όπου παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος τους. Σημαντική παρατήρηση όσον αφορά τη μέση φορολογική επιβάρυνση των εισοδηματιών είναι ότι ενώ κατά τη δεκαετία του 1970 ήταν υπερδιπλάσια της μέσης, τη δεκαετία του 1980 ήταν περίπου ίση με τη μέση. Θα μπορούσε λοιπόν να υποστηριχθεί ότι κατά τη δεκαετία του 1980 σημειώθηκε σημαντική μετακύλιση του φορολογικού βάρους υπέρ της κατηγορίας αυτής των φορολογουμένων, γεγονός βέβαια που εν μέρει οφείλεται στη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος τους.

Στη συνέχεια ακολουθούν οι κατηγορίες των Συνταξιούχων και Μισθωτών, οι οποίες παρουσιάζουν γενικά χαμηλότερα ποσοστά μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως προς το μέσο εισόδημα (Πίνακας 1) σε σχέση με τις δύο προηγούμενες κατηγορίες επαγγελματιών (Εισοδηματίες και Έμποροι-Βιομήχανοι-Βιοτέχνες-Επιτηδευματίες), παρά το γεγονός ότι εμφανίζουν υψηλότερο μέσο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα (Πίνακας 2). Αυτό υποδηλώνει μία ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση για τις κατηγορίες των Μισθωτών και Συνταξιούχων. Πράγματι, το 1974 πραγματοποιήθηκαν αναπροσαρμογές μισθών και συντάξεων με σκοπό την αποκατάσταση, εν μέρει τουλάχιστον, της αγοραστικής δύναμης μεγάλων στρωμάτων του πληθυσμού των οποίων τα εισοδήματα είχαν πληγεί από τον πληθωρισμό. Επίσης, με τις μεταβολές που επήλθαν

στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων το 1987 ευνοήθηκαν και πάλι τα εισοδήματα μισθωτών και συνταξιούχων με αποτέλεσμα να διατηρηθεί σταθερή η ποσοστιαία φορολογική τους επιβάρυνση κατά την τριετία 1986-1988 σε αντίθεση με τις άλλες κατηγορίες επαγγελματιών όπου σημείωσαν αύξηση της μέσης φορολογικής τους επιβάρυνσης ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος τους.

Τέλος, η κατηγορία των Γεωργών-Κτηνοτρόφων-Αλιέων-Εκμεταλλευτών Δασών παρουσιάζει τα χαμηλότερα ποσοστά μέσης φορολογικής επιβάρυνσης ως προς το μέσο εισόδημα σε σχέση με όλες τις άλλες κατηγορίες επαγγελματιών (Πίνακας 1). Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι η κατηγορία αυτή εμφανίσε κατά την εξεταζόμενη εικοσαετία χαμηλότερα μεγέθη εισοδήματος σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες επαγγελματιών και κατά συνέπεια, λόγω της προοδευτικής φορολογίας, φορολογήθηκε με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή. Πράγματι, με τις φορολογικές μεταβολές του 1974 επετεύχθη ουσιαδής ανακατανομή της επιβάρυνσης από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων προς όφελος των χαμηλότερων εισοδηματικών τάξεων με τις μεταβολές των συντελεστών της κλίμακας του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και την αύξηση των φορολογικών απαλλαγών και εκπτώσεων. Η πολιτική αυτή στήριξης των εισοδημάτων των σχετικά χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων του πληθυσμού συνεχίστηκε και κατά τα επόμενα έτη μέχρι το 1978. Επίσης από το 1974 η Κυβέρνηση έλαβε μέτρα στήριξης των αγροτικών εισοδημάτων δια του καθορισμού υψηλότερων τιμών και δια των κρατικών επιδοτήσεων.

Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο 1973-1978 υπήρξε γενικά μία ανοδική τάση του μέσου καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος όλων των κατηγοριών, την οποία ακολούθησε μία πτωτική πορεία από το 1979 έως το 1981. Αυτό ήταν κυρίως αποτέλεσμα της γενικής πτωτικής πορείας της οικονομίας που άρχισε με τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση το 1979 και ανακόπηκε το 1982.

Σημαντική υπήρξε επίσης και η απότομη πτώση της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης όλων των κατηγοριών επαγγελματιών ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος τους κατά το 1993. Αυτό αποτελεί συνέπεια των κυβερνητικών μέτρων για την αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος με σκοπό τη γενικότερη αποδοχή της ακολουθούμενης περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής και την ενίσχυση της παραγωγικότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Διαχρονική Εξέλιξη της Μέσης Φορολογικής Επιβάρυνσης
ως ποσοστό του Μέσου Εισοδήματος κατά κατηγορία επαγγέλματος, 1973-1993

Οικονομικό Έτος	ΜΕΣΟΣ ΦΟΡΟΣ / ΜΕΣΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (%)						
	Σύνολο Ομάδων Επαγγελματιών	Εισοδηματίες	Έμποροι Βιομήχανοι Βιοτέχνες Επιτηδεύματιες	Γεωργοί Κτηνοτρόφοι Αλιείς Εκμ/τές Δασών	Μισθωτοί	Ελεύθεροι Επαγγελματίες	Συνταξιούχοι
1973	6	11	7	5	4	11	6
1974	8	14	9	6	5	12	6
1975	3	10	8	4	4	10	5
1976	3	10	8	5	5	11	7
1977	3	11	9	6	6	13	8
1978	4	11	9	7	6	14	8
1979	5	12	12	10	6	15	8
1980	5	13	12	10	8	17	11
1981	9	12	11	6	7	16	10
1982	10	12	12	7	8	15	11
1983	10	12	12	7	9	15	11
1984	10	12	11	6	9	14	11
1985	12	13	12	7	10	16	13
1986	10	11	12	6	9	15	11
1987	11	12	14	7	9	17	11
1988	11	13	14	8	9	17	11
1989	9	10	11	3	7	14	9
1990	9	10	11	3	7	15	8
1991	9	10	12	4	8	16	8
1992	9	12	12	4	8	17	8
1993	4	6	5	3	4	8	4

Πηγές: Ε.Σ.Υ.Ε., ΚΕ.Π.Υ.Ο.

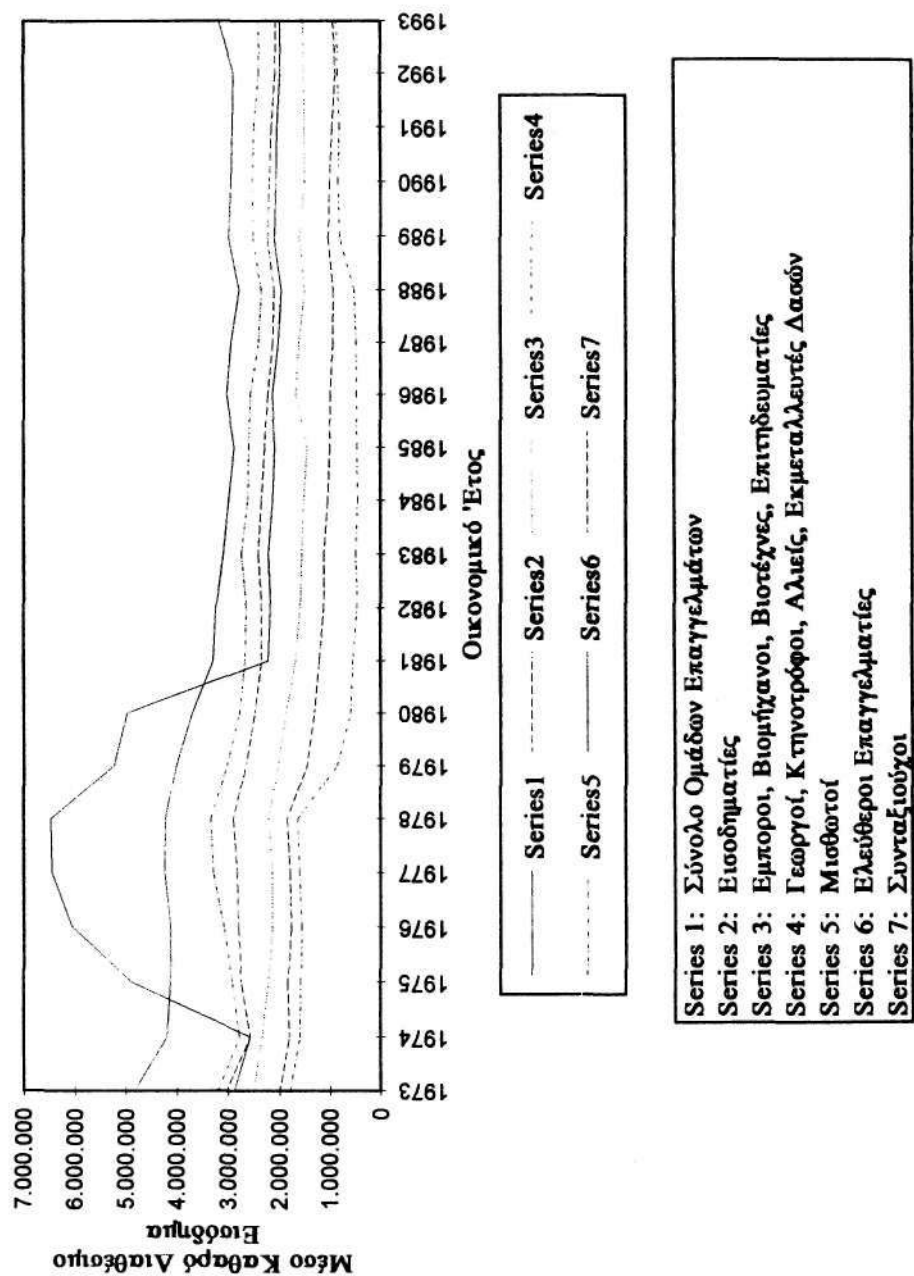
ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Διαχρονική Εξέλιξη του Μέσου Καθαρού Διαθεσίμου Εισοδήματος
κατά κατηγορία επαγγέλματος, 1973-1993

Οικονομικό Έτος	ΜΕΣΟΣ ΚΑΘΑΡΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ						
	Σύνολο Ομάδων Επαγγελματιών	Εισοδηματίες	Έμποροι Βιομήχανοι Βιοτέχνες Επιτηδευματίες	Γεωργοί Κτηνοτρόφοι Αλιείς Εκμ/τές Δασών	Μισθωτοί	Ελεύθεροι Επαγγελματίες	Συνταξιούχοι
1973	2,882,762	1,992,694	2,503,186	1,800,135	3,198,246	4,832,020	3,038,427
1974	2,573,852	1,804,336	2,343,638	1,604,659	2,785,274	4,188,424	2,570,942
1975	4,897,355	1,841,279	2,225,564	1,586,677	2,926,232	4,126,113	2,752,981
1976	6,060,877	1,780,875	2,143,179	1,565,315	3,084,854	4,122,042	2,807,542
1977	6,450,476	1,801,740	2,144,836	1,617,240	3,291,334	4,235,862	2,823,003
1978	6,473,652	1,856,547	2,217,806	1,646,735	3,335,662	4,223,285	2,907,433
1979	5,241,804	1,467,485	2,034,422	876,616	3,029,924	4,012,697	2,662,406
1980	4,983,763	1,312,827	1,875,411	602,363	2,776,794	3,697,731	2,488,857
1981	2,226,478	1,215,303	1,686,650	560,863	2,670,175	3,297,658	2,357,853
1982	2,183,848	1,133,641	1,602,070	479,455	2,652,878	3,240,500	2,357,445
1983	2,220,476	1,128,191	1,566,367	511,265	2,746,906	3,098,284	2,421,922
1984	2,134,932	1,060,899	1,522,520	468,931	2,622,824	2,987,756	2,357,941
1985	2,090,364	1,013,489	1,458,422	480,162	2,592,748	2,877,078	2,292,924
1986	2,144,541	1,006,552	1,688,726	494,236	2,571,172	3,031,616	2,235,899
1987	2,030,437	956,692	1,623,891	502,210	2,407,992	2,939,948	2,135,134
1988	1,958,935	946,990	1,507,833	530,210	2,358,611	2,783,423	2,099,734
1989	2,101,706	1,041,273	1,618,113	826,899	2,519,951	2,991,967	2,233,638
1990	2,075,809	1,021,751	1,510,933	861,262	2,529,897	2,946,527	2,200,078
1991	2,049,687	972,132	1,514,261	822,013	2,498,724	2,918,205	2,160,180
1992	1,979,361	901,858	1,525,590	860,476	2,397,359	2,885,928	2,080,917
1993	2,001,351	960,792	1,550,795	890,499	2,404,750	3,186,100	2,082,179

Πηγές: Ε.Σ.Υ.Ε., ΚΕ.Π.Υ.Ο.

**Διάγραμμα
ΜΕΣΟ ΚΑΘΑΡΟ ΛΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

Series 1: Σύνολο Ομάδων Επαγγελματιών

Series 2: Εισοδηματίες

Series 3: Εμποροι, Βιομήχανοι, Βιοτέχνες, Επιτηδευματίες

Series 4: Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Αλιείς, Εκμεταλλευτές Δασών

Series 5: Μισθωτοί

Series 6: Ελεύθεροι Επαγγελματίες

Series 7: Συνταξιούχοι

Υποσημειώσεις

1. Blankart C. B. (1993), Boadway R. (1991), Brito D. L. (1991), Creedy J. (1982), Hayes K. L. (1995), Kanbur R. (1994), Sheshinski E. (1989), Vartholomeos J. (1984).
2. Boadway R. (1991), Boskin M. J. (1983), Brito D. L. (1991), Deaton A. (1983), Kanbur R. (1994), Nellor D.C.L. (1985).
3. Στατιστικές του Δηλωθέντος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων και της Φορολογίας Αυτού.
4. ΚΕ.Π.Υ.Ο.

Βιβλιογραφία

- Στατιστικές του Δηλωθέντος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων και της Φορολογίας Αυτού.
Τράπεζα της Ελλάδος, Εκθέσεις του Διοικητού.
- Blankart C. B. (1993), *"Income Taxation, Consumption Taxation, Intergenerational Transfers and Government Behavior"*, Public Finance, vol. 48, pp. 7-15.
- Boadway R., Marchand M. and Pestieau P. (1991), *"Optimal Linear Income Taxation in Models with Occupational Choice"*, Journal of Public Economics, vol. 46, no 2, pp. 133-162.
- Boskin M. J., Sheshinski E. (1983), *"Optimal Tax Treatment of the Family: Married Couples"*, Journal of Public Economics, vol. 20, no. 3, pp. 281-297.
- Brito D. L., Hamilton J. H. and Slutsky S. M. (1991), *"Dynamic Optimal Income Taxation with Government Commitment"*, Journal of Public Economics, vol. 44, no. 1, pp. 15-35.
- Creedy J. and Gemmell N. (1982), *"The Built-in Flexibility of Progressive Income Taxes: A Simple Model"*, Public Finance, vol. 37, pp. 361-371.
- Deaton A. (1983), *"An Explicit Solution to an Optimal Tax Problem"*, Journal of Public Economics, vol. 20, no. 3, pp. 333-346.
- Formby J. P., Seaks T.G. and Smith W.J. (1984), *"Difficulties in the Measurement and Comparison of Tax Progressivity: the Case of North America"*, Public Finance, vol. XXXIX, no. 3, pp. 297-313.
- Gemmell N. (1985), *"Tax Revenue Shares and Income Growth: A Note"*, Public Finance, vol. XXXX, no. 1, pp. 137-145.
- Hayes K. J., Lambert P. J., Slottje D. J. (1995), *"Evaluating Effective Income Tax Progression"*, Journal of Public Economics, vol. 56, no. 3, pp. 461-474.
- Hettich W., Winer S. (1984), *"A Positive Model of Tax Structure"*, Journal of Public Economics, vol. 24, no. 1, pp. 67-87.
- Kanbur R., Keen M. and Tuomala M. (1994), *"Optimal Non-linear Income Taxation for the Alleviation of Income-Poverty"*, European Economics Review, vol. 38, no. 8, pp. 1613-32.

- Musgrave R. A. (1992), "*Social Contract, Taxation and the Standing of Deadweight Loss*", *Journal of Public Economics*, vol. 49, no. 3, pp. 369-381.
- Nellor D. C. L. (1985), "*Taxpayer Anticipation, Changing Tax Rates, and the Choice of Tax Base*", *Public Finance*, vol. XXXX, no. 2, pp. 247-262.
- Pecorino P. (1993), "*Tax Structure and Growth in a Model with Human Capital*", *Journal of Public Economics*, vol. 52, no. 2, pp. 251-271.
- Sheshinski E. (1989), "*Note on the Shape of the Optimum Income Tax Schedule*", *Journal of Public Economics*, vol. 40, no. 2, pp. 201-215.
- Vartholomeos J. (1984), "*Redistributional Effects of Public Expenditure and Taxation in Greece*", *Spoudai*, vol. 34, no. 1, pp. 59-72.